

Radioaktivitet i skalldyr

Innholdsfortegnelse

Radioaktivitet i skalldyr

Publisert 22.10.2018 av Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet

Nivåene av radioaktiv forurensning i skalldyr langs norskekysten er generelt lave, men varierer mellom arter. Hummer tar opp forholdsvis mye av det menneskeskapte radioaktive stoffet technetium-99.

Blåskjell: Foto: iStockphoto

TILSTAND

Lite radioaktiv forurensning i skalldyr

Skalldyr i norske kyst- og havområder inneholder radioaktive stoffer fra utslipp og nedfall. Konsentrasjonene av cesium-137 og technetium-99 i skjell, snegler, reker og krabber er lave og ligger vanligvis på under 1 Bq/kg. Konsentrasjonene av technetium-99 i hummer er som regel noe høyere enn i andre skalldyr, men nivåene er vanligvis godt under 30 Bq/kg.

Skalldyr tar opp mer naturlig radioaktivitet enn for eksempel de fleste fiskearter, og kan derfor være særlig utsatt ved utslipp eller avrenning av naturlig forekommende radioaktive stoffer.

KONSEKVENSER

Lav helserisiko

Stråling fra radioaktive stoffer kan øke risikoen for å utvikle kreft, og risikoen øker i takt med stråledosen. Derfor bør stråledosene holdes så lave som mulig, og stråledosen fra forurensning bør ligge under 1 mSv i året. Norge har grenseverdier for cesium-137 i mat til omsetning og kostholdsråd for å bidra til at stråledosene fra radioaktiv forurensning holdes lave og under 1 mSv i året.

Innholdet av cesium-137 i skalldyr ligger langt under grenseverdien. Det finnes ingen grenseverdi for technetium-99 i mat, men nivåene i skalldyr er generelt lave også for dette stoffet, og de fleste spiser forholdsvis lite skalldyr. Den helsemessige risikoen knyttet til radioaktiv forurensning i skalldyr er svært lav.

Radioaktive stoffer som forekommer naturlig i havet, har langt større betydning for stråledosen til befolkningen fra sjømat enn menneskeskapt forurensning. Skalldyr inneholder mer naturlig radioaktivitet, særlig stoffet polonium-210, enn de fleste andre matvarer.

Vi har ikke sett noen negative effekter for miljøet ved de nivåene av radioaktiv forurensning som finnes i norske kyst- og havområder.

PÅVIRKNING

Flere kilder til radioaktiv forurensning

I de siste tiårene har flere kilder bidratt til menneskeskapt radioaktivitet i det marine miljøet langs norskekysten og i nære havområder.

De tre viktigste er:

- nedfall fra atmosfæriske atomprøvesprengninger på 1950- og 1960-tallet
- utslipp fra reprosesseringsanlegg for brukt kjernebrensel (Sellafield og La Hague)
- utstrømming av vann fra Østersjøen som er påvirket av nedfall fra Tsjernobyl-ulykken i 1986

I tillegg til menneskeskapt radioaktivitet er det flere naturlige kilder til radioaktivitet i havet. Oljeproduksjon i norske havområder medfører også utslipp av naturlig forekommende radioaktive stoffer via det produserte vannet som følger med oljen, noe som kan bidra til å øke konsentrasjonen av naturlig radioaktivitet i havet.

TILTAK

Reduserte utslipp av radioaktive stoffer til havet

Det finnes ingen måte å aktivt fjerne radioaktive stoffer som allerede finnes i havet, men det er gjort tiltak for å redusere nye utslipp de seneste årene. Utslipp av cesium-137 fra Sellafield er drastisk redusert siden 1980-tallet, og utslippet av technetium-99 fra Sellafield har blitt kraftig redusert siden 2004, da det ble tatt i bruk ny renseteknikk som fjernet technetium-99. Konsentrasjonene av technetium-99 i blant annet hummer langs norskekysten har blitt redusert som følge av denne renseteknikken.

Norge har forpliktet seg til OSPAR-konvensjonen, som har som mål at utslippene av radioaktive stoffer skal reduseres gradvis slik at konsentrasjonen av naturlig radioaktive stoffer i miljøet skal være nær bakgrunnsnivå og nivå av menneskeskapt stoffer skal være nær null innen 2020.

Grenseverdier og overvåkning

Grenseverdier og kostholdsråd skal bidra til å begrense stråledoser til befolkningen. Grenseverdien for radioaktivt cesium i skalldyr som selges i butikk, er 600 Bq/kg. Nivåene som finnes i norske skalldyr ligger langt under denne grenseverdien.

Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet og Havforskningsinstituttet følger utviklingen av forskjellige radioaktive stoffer i skalldyr fra norske kyst- og havområder.

